

Răspunderea penală medicală

Cristina Teodora POP

Răspunderea penală medicală

Universul Juridic

București

-2026-

TITLUL I

ASPECTE GENERALE REFERITOARE LA DREPTUL MEDICAL

CAPITOLUL I

Repere istorice ale dreptului medical¹

Din punct de vedere istoric, profesia de medic este considerată „cea mai veche profesiune cu caracter direct umanist”². În egală măsură însă – cum, potrivit binecunoscutului adagiu roman, acolo unde există societate, există și drept (*ibi societas, ubi jus*) –, evoluția medicinei nu a fost posibilă decât în corelație cu dezvoltarea unor seturi de norme juridice care să reglementeze domeniul medical³.

Medicina a evoluat de la etapa specifică *începutului comunei primitive*, în care calitatea de vindecător era asumată de către fiecare membru al comunității, potrivit propriei sale experiențe de viață, pe baza relațiilor sociale de întraajutorare⁴, prin folosirea elementelor din natură ce se dovedeau a fi tămăduitoare, fără a presupune vreo formă de răspundere pentru serviciile prestate⁵, până la etapa actuală, în care medicina, bazată pe descoperiri științifice și progrese tehnologice uneori surprinzătoare, se desfășoară, din punctul de vedere al furnizării serviciilor medicale, într-o strânsă legătură cu dreptul, cel puțin prin prisma nevoii respectării drepturilor fundamentale ale persoanelor aflate în situația de pacienți.

La *sfârșitul epocii neolitice*, ca urmare a diviziunii muncii, a apărut meseria de vindecător, atribuită unor persoane din cadrul comunităților, care aveau ca obiect exclusiv de activitate acordarea asistenței medicale membrilor respectivelor comunități, în schimbul eforturilor depuse fiindu-le asigurate vindecătorilor mijloacele de subsistență, de către persoanele

¹ Acest capitol a fost publicat în volumul Conferinței „Malpraxisul medical. Răspunderea civilă și penală a persoanelor medicale”, 5-6 decembrie 2014, Iași.

² A.T. Moldovan, *Tratat de drept medical*, Ed. ALL Beck, București, 2002, p. 87.

³ *Ibidem*, p. 3. A se vedea, în același sens, T. Avrișeanu, *Pericol social, vinovăție personală și imputare penală*, Ed. Wolters Kluwer, București, 2010, pp. 17-29.

⁴ G. Tudor, *Răspunderea juridică pentru culpa și eroarea medicală*, Ed. Hamangiu, București, 2010, p. 1.

⁵ A.T. Moldovan, *Tratat de drept medical, op. cit.*, p. 87.

tratate¹, fără a se cunoaște însă o formă de recompensare materială pentru fiecare serviciu medical acordat, care să sugereze elementele unui contract medical.

Cum metodele de tratament aplicate erau strict empirice, bazate pe o experiență de viață incertă în raport cu provocările nevoilor de vindecare ce apăreau, o bună parte din cauze și din rezultate, în special în domeniul bolilor psihice, au fost atribuite divinității, motiv pentru care, o perioadă îndelungată de timp, asistența medicală a fost oferită de către preoți, desfășurându-se în cadrul templelor².

Fenomenul de laicizare a medicinei a apărut, cu patru-cinci milenii în urmă, în țări precum Grecia, China și India, sub influența unor factori economici, sociali și culturali, fiind însoțit de apariția unor recomandări, norme sau reguli menite să asigure eficiența actului medical și protecția bolnavilor³. Treptat, aceste reguli au devenit fie cutume, fie norme morale obligatorii. Aceasta a fost, în fapt, etapa începutului profesiei medicale⁴.

Prima reglementare etică a relației medic-pacient, al cărei conținut se cunoaște⁵, o întâlnim în Antichitate, în *Codul lui Hammurab*⁶, care prevede o răspundere a medicului față de stat pentru actele săvârșite în exercitarea profesiei, răspundere ce exclude referiri la divinitate⁷. Codul lui Hammurabi separă medicina de tratamentele magico-mistice, distingând, astfel, între medicina științifică, practicată de profesioniști, și cea „casnică”, aplicată „instinctiv-tradițional”⁸. Din perspectiva aceasta, se poate vorbi, pentru prima dată în istoria civilizației umane, despre un contract medical, ale cărui părți erau medicul și pacientul, acesta din urmă beneficiind de dreptul de a fi

¹ G. Tudor, *Răspunderea juridică pentru culpa și eroarea medicală*, op. cit., p. 1.

² *Ibidem*, p. 2.

³ A.T. Moldovan, *Tratat de drept medical*, op. cit., p. 87.

⁴ *Ibidem*; G. Tudor, *Răspunderea juridică pentru culpa și eroarea medicală*, op. cit., p. 1.

⁵ Cu trei sute de ani mai devreme, la curtea regelui sumerian Ur-Nammu, a fost redactat un cod similar, iar cu o sută cincizeci de ani înaintea lui Hammurabi, regele Isinului, Lipit-Iștar, a dispus întocmirea unui act normativ asemănător. Acestea au fost inscripționate pe bucăți de rocă, iar conținutul lor a fost păstrat fragmentar, fiind greu accesibil.

⁶ Set de norme juridice scris, cel mai probabil, în jurul anului 1700 î.Hr., la curtea regelui babilonian Hammurabi, care cuprinde 282 de articole, având o structură tripartită, formată din Prolog, Conținut și Epilog. Acestea au fost inscripționate pe o stelă din diorit, descoperită în anul 1902, în timpul unor săpături arheologice desfășurate la Susa (Iran). Originalul său se află în Muzeul Luvru din Paris.

⁷ G.A. Năsui, *Malpraxisul medical. Particularitățile răspunderii civile medicale*, Ed. Universul Juridic, București, 2010, p. 14.

⁸ I. Vida-Simiti, *Răspunderea civilă a medicului*, Ed. Hamangiu, București, 2013, pp. 16-17.